

OSOBNOSTI ŠPORTU TRNAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA.

Nová expozícia Západoslovenského múzea v Trnave

Z iniciatívy nášho zriaďovateľa, Trnavského samosprávneho kraja a jeho vtedajšieho predsedu Ing. Tibora Mikuša, PhD. bola v roku 2016 v Západoslovenskom múzeu v Trnave otvorená nová expozícia venovaná športu. Trnavský kraj od svojho vzniku významne podporuje šport na rôznych úrovniach a v rámci rôznych vekových kategórií. Ako organizátor a spoluorganizátor sa podieľa na realizácii viacerých športových podujatí, napríklad Kalokagatia v školskom športe, Župná olympiáda pre stredoškolskú mládež, či Župná olympiáda pre seniorov a hendikepovaných športovcov. Pre dorastajúcu mladú generáciu sú vzorom profesionálni športovci, pre ktorých sa šport stal nielen voľno časovou aktivitou, ale chcú sa mu venovať aktívne a majú talent i ambície dosiahnuť najvyššie méty.

Expozícia Osobnosti športu Trnavského samosprávneho kraja je galériou najúspešnejších športovcov regiónu. Predstavuje úspechy, ktoré športovci doteraz dosiahli a môže slúžiť aj ako vzor pre mladú generáciu športovcov, ktorí sú na dráhe aktívneho športovania. Okrem športovcov predstavuje aj významné osobnosti spomedzi hendikepovaných športovcov – paralympionikov, ale aj ľudí, ktorí napomáhajú športovému životu v kraji ako tréneri, rozhodcovia, pedagógovia, cvičitelia, organizátori športového života, športoví funkcionári, športoví lekári a fyzioterapeuti, športoví novinári, redaktori či moderátori.

Kritériom výberu najvýraznejších športovcov v rámci kraja bolo pódiové umiestnenie alebo aspoň účasť na olympijských hrách, ďalej získanie medaily z majstrovstiev sveta, či z majstrovstiev Európy. V niektorých športoch sú spomenuté aj mená športovcov, ktorí v rámci kraja pôsobia či kedysi pôsobili a dosiahli isté vynikajúce výsledky, no nestačilo to na vrcholové úspechy. Za účelom odborného zhodnotenia výkonnosti jednotlivých športovcov bola stanovená predsedom TTSK odborná komisia pod vedením trénerky a športovej funkcionárky Mgr. Evy Charfreitagovej. Ďalšími aktívnymi členmi boli PhDr. Daniela Čambálová, riaditeľka Západoslovenského múzea v Trnave, Mgr. Jozef Jančovič, v súčasnosti riaditeľ športového Gymnázia Jozefa Herdu, Anton Javorka, bývalý vytrvalostný bežec a zakladateľ medzinárodnej mládežníckej olympiády Kalokagatia v Trnave, predseda Trnavského olympijského klubu, predseda Ústredného štábu olympijských festivalov detí a mládeže na Slovensku, Patrik Velšic, športový novinár a Jaroslav Lieskovský - športový redaktor, publicista a moderátor. Zostavením scenára bola poverená PaedDr. Simona Jurčová a Mgr. Lucia Duchoňová, ktoré spolupracovali s Trnavským olympijským klubom a Slovenským olympijským a športovým múzeom.

Expozícia okrem toho, že je rozdelená na kolektívne a na individuálne športy, vyzdvihuje prácu jednotlivých športových klubov, v ktorých športovci pôsobili, a ktoré sa výrazne zaslúžili o ich výchovu. Práve spolupráca s klubmi bola prínosom pri akvizícii predmetov súvisiacich s ich činnosťou, alebo boli dôkazom niektorého z ich športových úspechov. Spoločnými konzultáciami sme odborne doplnili textovú a obrazovú časť jednotlivých panelov. Nemôžem nespomenúť spoluprácu s pánom Antonom Javorkom, vďaka ktorej sme získali predmety viažuce sa k individuálnym športovcom, najmä z oblasti atletiky, plávania, tenisu, boxu a kanoistiky. Podarilo sa nám zozbierať tiež predmety od samotných športovcov, alebo ich rodinných príslušníkov. Koncepcia celej expozície bola limitovaná predmetmi, ktoré sa nám podarilo

zaradiť do zbierkového fondu múzea, alebo nám boli zapožičané v rámci dlhodobej výpožičky. Expozícia je členená tematicky podľa športových okruhov, jednotlivé sekcie dokumentujú viaceré športov, ktoré sa navzájom dopĺňajú alebo spolu súvisia.

Sekcia Atletika, atletická chôdza a vytrvalostné behy je zameraná na úspechy atléta Libora Charfreitaga, ktorý sa počas svojej aktívnej kariéry zúčastnil OH v rokoch 2000, 2004, 2008 v disciplíne hod kladivom a hod bremenom a v roku 2010 sa stal majstrom Európy a vyhral Kontinentálny pohár za Európu v Splite. Do expozície daroval reprezentačné a klubové tričko Slávia Trnava, spolu s kladivom, rukavicami, množstvom medailí, plakiet a rôzneho reprezentačného materiálu. Pán Javorka nám zapožičal okrem svojho reprezentačného trička, reprezentačný dres Evy Kucmanovej – Šuranovej, ktorá sa venovala šprintom, behu cez prekážky, skoku do diaľky a päťboju. Jej najväčším úspechom bol zisk bronzovej medaily na OH v Mníchove v roku 1972. Ďalej štartovacie číslo OH Moskva 1980 Pavla Blažek, ktorý vybojoval v Splite v roku 1990 v atletickej chôdzi na 20 km zlatú medailu. Zaujímavosťou sú stopky reprezentačného trénera šprintov a behu cez prekážky v rokoch 2004 – 2011 Eduarda Čordáša, či okuliare Majstra ČSR v behu 110 m prekážok Antona Hajmássyho, spoluzakladateľa atletického oddielu v klube Slávia Trnava.

Sekcia Športová strelba, gymnastika, jazdectvo, šerm, moderný päťboj, triatlon. Jej jadro tvorí akvizícia od Andrey Stranovskej, priekopníčky ženskej streľby na Slovensku, ktorá sa zúčastnila dvoch olympiád a získala 2. miesto na MS v Granade, 2. miesto na ME v Nikózii, 3. miesto na MS v Barcelone a 4. miesto na MS v Tampere. Darovala nám medaile, plakety, skeet nábojnice, strelecké terče a trap nábojnice Erika Vargu, Mariána Kovačócyho, Zuzany Rehák-Štefěčkovej. Svoju reprezentačnú vestu nám darovala aj Danka Barteková, ktorá na OH v Londýne v roku 2012 získala bronzovú medailu a od roku 2013 je členkou Medzinárodného olympijského výboru. Gymnastiku reprezentujú cvičky Jany Labákovej – Valachovej, ktorá sa na OH v Moskve v roku 1980 umiestnila v kategórii viacboj družstva na 4. mieste.

Sekcia plávanie, vodné pólo, jachting venuje veľký priestor súrodencom Erbanovcom. Róbert Erban obsadil na OH v Barcelone v roku 1992 štvrté miesto a na ME získal viackrát zlatú medailu. Marcela Erbanová je viacnásobná majsterka Slovenska v K1 a K2 a na OH v roku 2004 obsadila piate miesto. Získali sme od nich pádlo, reprezentačný dres Róberta z OH v Atlante a reprezentačný dres Marcely z OH Aténach. Vďaka Pánovi Javorkovi sme získali diplom a medailu z OH v Helsinkách z roku 1952 od Ludovíta Komadela, kde reprezentoval ČSR v plávaní, ďalej plavky Ladislava Bačika, ktorý sa stal majstrom ČSR v plávaní už v roku 1951. Ako vodný pólista nás reprezentoval na OH v Helsinkách v roku 1952 a v Melbourne v roku 1956. Pre mladšiu generáciu sú najatraktívnejšie plavky, okuliare, tričko a plavecká čiapka Martiny Moravcovej - Valko, mnohonásobnej majsterky sveta aj Európy, ktorá štartovala pod piatimi kruhmi päťkrát a na OH v Sydney v roku 2000 získala dvakrát striebro.

Sekcia Pretláčanie rukou, kulturistika, vzpieranie, motorizmus, cyklistika. Podarilo sa nám zozbierať predmety najmä z oblasti cyklistiky a motorizmu. Priamo od motocyklového pretekára, desaťnásobného majstra Československa, Petra Baláža, sme získali jeho pretekársku kombinézu, fotografie a dva víťazné poháre. Vďaka ústretovosti rodičov Michaely Škrabákovej, veľkej nádeje slovenského bikrosu, sme mohli prezentovať jej pretekársky dres, prilbu, tenisky, víťazné

poháre z rokov 1994 a 1995 spolu s pamätným listom a knihou. Miška získala titul majsterky Európy v Taliansku, Švédsku, Rakúsku a vo Francúzsku. V roku 1993 sa stala vicemajsterkou sveta v Holandsku a v roku 1995 vyhrala európsky pohár vo Švajčiarsku. V roku 1996 tragicky zahynula. O niečo neskôr sme doplnili vitrínu o víťazný pohár Karola Stucka, ktorý patrí medzi najväčšie osobnosti organizovanej cyklistiky v Trnave. Začínal ako pretekár CK Marathon v roku 1926 a stál pri zrode Klubu československých cyklistov v roku 1929.

Sekcia Horolezectvo vznikla vďaka excelentnej akvizícii od pani Kataríny Nemešovej, dcéry legendárneho Eugena Nemeša, zakladateľa a dlhoročného predsedu horolezeckého klubu v Trnave. Spolu s Celom Radványim založil tradíciu diaľkového malokarpatského pochodu Trnavská stovka. Horolezecký čakan, náradie, vibrámy, rebrík a sveter spolu s rukavicami z pravej ovčej vlny dýchajú históriou. Ako doplnok k téme dobre zapadli reprezentačné predmety z Memoriálu horolezca Vladimíra Plulíka, autora prvého zimného sólo nonstop prechodu hlavným hrebeňom Vysokých Tatier (16. – 19. 1. 1997), účastníka viacerých výprav do Himalájí, v roku 1998 dosiahol vrchol Mount Everestu bez kyslíkového prístroja. Nevrátil sa v roku 2008 z Broad Peak.

Sekcia Zápasenie, box, karate, džudo. Prínosom pre túto časť expozície bola spolupráca s pani Renátou Gašparovičovou, prvou ženou v Československu, ktorá nastúpila na tatami v kategórii kumite na športový zápas, je držiteľkou 5. danu. V súčasnosti je trénerkou a členkou Výkonného výboru Slovenského zväzu karate. Priniesla nám kimono s opaskom a chráničmi na ruky a holene, víťazný pohár SFK za 1. miesto SNLK 94/95 a reprezentačný materiál Karate klubu Slovsport Trnava. Fotografický materiál zo svojej športovej dráhy nám poskytol aj samotný predseda TTSK Tibor Mikuš. Zaujímavosťou sú boxerské rukavice Jána Zachara, ktorý na OH v Helsinkách v roku 1952 získal zlatú medailu v kategórii perovej váhy (54-57 kg) a na OH v Melbourne v roku 1956 skončil vo štvrtfinále. V našom fonde sme našli fotografie a plagáty legendárneho zápasníka Jozefa Herdu, nositeľa striebornej medaily z OH v Berlíne v roku 1936.

Sekcia Tréneri, rozhodcovia, pedagógovia, funkcionári, organizátori športového života nám dala priestor pre osobnosti, ktoré nestáli na pódiumoch vďaka športovým úspechom, ale vďaka nim sa zrodili mnohé športové talenty. Na pozadí panelu sa vynímajú mnohé mená, ale konkrétne sme spomenuli činnosť Jána Mitošinku, Ladislava Gádošiho, Pavla Gleska, Jána Hajdócyho, Antona Hajmássyho, Eduarda Čordáša, Libora Charfreitaga st., Mariána Vajdu, Juraja Benčíka, Jána Hucka, Františka Šulca st., Juraja Sedláka, Pavla Bohunického, Michala Pogányiho, Jozefa Jančoviča, Ernesta Gubrického, Ivana Hargaša, Mikuláša Grajcara, Ladislava Hlavatého. Získali sme mužský reprezentačný oblek SR Libora Charfreitaga ml. z OH v Pekingu z roku 2008 a oblek mužskej reprezentácie ČSSR z OH v Montreale z roku 1976, ktorý patril Ivanovi Némethymu. Doplnkom je propagačný a reprezentačný materiál z OH v Atlante v roku 1996 od plavca Miroslava Machoviča a Jozefa Svateka, bývalého reprezentačného trénera SR v džude. Ďalej z OH v Sydney z roku 2000 od Mariána Bokora, z OH v Moskve z roku 1980 od Pavla Gleska. Súčasťou expozície je súpis novodobých zimných a letných olympijských hier.

Sekcia Paralympijské športy a iné osobnosti športového života prezentuje športové aktivity Miloša Bardiovského, Jána Riapoša, Veroniky Vadovičovej, Amálie Zambojovej, Štefana Bolečka, Márii Zavorskej-Lukačovičovej a Jaroslava Lieskovského.

Sekcia Tenis, stolný tenis, šach dala priestor najmä tenisu. Získali sme reprezentačné dresy a tenisové rakety Dominiky Cibulkovej a Lukáša Lacka, účastníka OH v Londýne v roku 2012. Cibulková postúpila na turnaji Australia open v roku 2014 do finále ako prvá hráčka zo Slovenska, získala štyri tituly z okruhu WTA Tour a v roku 2014 patrila medzi svetovú tenisovú desiatku. Doplnkom je stolnotenisová páčka Denisy Malej, juniorskej reprezentantky a šachové hodiny ŠK Lokomotíva Trnava.

Sekcia Futbal. Excelentnou ukázkou spolupráce so športovými klubmi bol futbalový klub Spartak Trnava, ktorého história sa píše od roku 1923. Vďaka spolupráci s klubom sme expozíciu obohatili o tréningovú loptu s podpismi súčasných hráčov klubu, dvomi hráčskymi dresmi a brankárskymi rukavicami. Prostredníctvom pána Javorku sme doplnili vitrínu reprezentačnými predmetmi z OH v Mexiku z roku 1968 od Stanislava Jarábeka a dresom Jozefa Štibrányiho. Vlajky a pamätné taniere FK Spartak Trnava sa nachádzajú v našom zbierkovom fonde. Zamerali sme sa na hráčov Jozefa Adamca, Františka Bolčka, Igora Bališa, Karola Dobiaša, Vladimíra Hagaru, Antona Hrušeckého, Stanislava Jarábeka, Miroslava Karhana, Kamila Kopúnka, Ladislava Kunu, Antona Malatinského, Imricha Stacha, Jozefa Štibrányiho, Valeriána Šveca.

Sekcia Ďalší futbaloví olympionici, futbalisti a futbalové kluby zlyhala na spolupráci s klubmi, podarilo sa nám osloviť iba FK Senica, odkiaľ sme získali dres a knihu. Zamerali sme sa na mená hráčov Dušana Bartoviča, Titusa Buberníka, Ladislava Józsu, Dušana Radolského, Jána Šlahora, Michala Vičana.

Sekcia Hokej prezentuje dva významné hokejové kluby v kraji, a to HK Gladiators Trnava a ŠHK 37 Piešťany. HK Gladiators Trnava nám daroval dresy hráčov, reklamné tričko, puk Extraliga – dorast Semifinále 2015/2016, medailu a víťazný pohár HK Gladiators za tretie miesto v Pohári Swan cup 2013. Tiež medailu Memoriál Karola Holoviča Trnava. Od ŠHK 37 Piešťany sme okrem propagačného materiálu získali dres, puk a hokejku bývalého hráča Piešťan Patrika Lušnáka. Zamerali sme sa na mená hráčov Eduarda Hartmanna, Michela Miklíka, Žigmunda Pálffyho, Branka Radivojeviča, Pavla Rybára, Miroslava Zálešáka.

Sekcia Basketbal, hádzaná, volejbal. V tomto prípade sme mali možnosť zamerať sa na všetky tri loptové športy rovnako. Od Jozefa Jančoviča sme získali jeho rozhodcovský dres, basketbalovú a volejbalovú loptu. Ďalej dres BK AŠK Trnava spolu s propagačným materiálom. Dres hráča HC Sporta Hlohovec s knihou venovanou hádzanej v Hlohovci a detský dres volejbalového oddielu Hit Trnava. Venovali sme sa významným basketbalovým menám ako Eugen Horniak, Elena Hrebíčková, Justín Sedlák. V hádzanej dominuje meno Milana Brestovanského, Ivana Hargaša, Mariána Hirnera, Veroniky Ilavskej-Schmidtovej, Márii Končekovej-Tandlmajerovej, Jozefa Lukačoviča, Heleny Medvečkej, Petra Mesiarika, Jolany Némethovej-Döményovej, Prisky Poláčekovej, Daniely Trandžíkovej-Novákovej. Vo volejbale Andrej Kravárik, Igor Prieložný.

V expozícii je inštalovaných viac ako 100 predmetov, ktoré sú v dlhodobej výpožičke. Do zbierkového fondu múzea sme zaradili 42 predmetov. Z našich zbierok sme použili jedenásť predmetov. Zároveň sme obohatili fotografický archív múzea o množstvo skenov fotografií športovcov pri tréningoch, počas športových aktivít z olympiád, majstrovstiev sveta a Európy, ale aj celoslovenských majstrovstiev a majstrovstiev, ktoré sa konali v rámci bývalého

Československa. Celkové dizajnové riešenie expozície je poňaté veľmi moderne a progresívne a stretlo sa s pozitívnymi reakciami návštevníkov a samotných športových aktérov.